

Moet ik mijn patiënt adviseren geen auto te rijden?

A.C. (Aart) Hendriks, Jan J. Heimans en Roos C. van der Mast

+ GERELATEERD ARTIKEL Ned Tijdschr Geneesk. 2017;161:D1328

VRAAG

Moet ik mijn patiënt vertellen dat hij niet rijgeschikt is?

JURIDISCHE ACHTERGROND

Veel behandelend artsen wijzen hun patiënten op de mogelijke gevolgen van aandoeningen en behandelingen voor hun lichamelijke of geestelijke geschiktheid om een auto te besturen. Dat is een geweldige service. Maar zijn artsen ook wettelijk verplicht dergelijke rijgeschiktheidsadviezen te geven aan hun patiënten? Het antwoord daarop luidt: in de meeste gevallen bestaat zo'n juridische plicht niet. Dit laat onverlet dat sommige specialismen het geven van een rijgeschiktheidsadvies als een professionele plicht opvatten.

Het ongevraagd geven van adviezen, zoals over rijgeschiktheid, moeten we niet verwarren met de op de arts rustende informatieplicht voorafgaand aan onderzoek of behandeling. Het geven van bepaalde informatie is volgens de wet verplicht voor het verkrijgen van de geïnformeerde toestemming van de patiënt voor een onderzoek of een behandeling. Deze informatieplicht heeft betrekking op zaken als het doel, de kansen, de voorzienbare risico's en het wetenschappelijke bewijs over de werkzaamheid van een behandeling, alsmede over alternatieve onderzoeks- en behandelmogelijkheden. Deze plicht gaat echter niet zo ver dat een arts een patiënt altijd moet informeren of adviseren over de mogelijke risico's van een gediagnosticeerde aandoening of van een behandeling voor het persoonlijke functioneren, waaronder de rijgeschiktheid.

Daar komt bij dat het geven van een juist rijgeschiktheidsadvies geen sinecure is. Dit vergt namelijk grondige en actuele kennis van de 'Regeling eisen geschiktheid 2000',¹ en gaat ervan uit dat aan een aandoening eenduidig kan worden vastgesteld en niet interfereert met andere ziektebeelden. Maar dat is in de praktijk niet altijd zo en dit verklaart mede waarom vanuit de verschillende specialismen anders wordt gedacht over het verplicht geven van een rijgeschiktheidsadvies.

De 'Regeling eisen geschiktheid', die regelmatig wordt aangepast, bevat de criteria op grond waarvan het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR) beoordeelt of een persoon wel of niet – al dan niet voor een beperkte tijdsduur of onder bepaalde voorwaarden – geschikt is voor het besturen van een motorrijtuig, uitgesplitst naar type rijbewijs.

Als de houder van een rijbewijs niet weet of hij nog rijgeschikt is – dat wil zeggen: of hij lichamelijk en geestelijk in staat is om veilig auto te rijden – is het volgens onze overheid en het CBR overigens in de eerste plaats zijn eigen verantwoordelijkheid om maatregelen te nemen.² De patiënt kan daarover vragen stellen aan zijn behandelend arts. Bij ernstige twijfel neemt de patiënt zelf contact op met het CBR; hij kan dan via een 'Eigen verklaring' verzoeken om een beoordeling.³ Het is aan het CBR om te bepalen hoe die beoordeling eruitziet, bijvoorbeeld op basis van medische gegevens of op basis van een rijtest. Een patiënt die niet rijgeschikt is, is bij een ongeluk in de regel zelf en volledig aansprakelijk.

Als u echter zelf inschat dat iemand een gevaar is op de weg, brengt ieders verantwoordelijkheid voor de veiligheid van anderen met zich dat u dit gevaar aan de orde stelt. Zo'n gevaar kan samenhangen met een afgenomen rijgeschiktheid, door bijvoorbeeld cognitieve of visuele achteruitgang of door drank- en middelenmisbruik. In al die gevallen heeft u als arts, net als alle andere Nederlanders, een waarschuwingsplicht. Anders dan in landen als Zweden is er voor Nederlandse artsen overigens geen plicht de autoriteiten te waarschuwen; in ons land weegt het beroepsgeheim in de regel zwaarder. Mocht u toch besluiten de politie te waarschuwen, dan mag dat volgens de rechtspraak in uiterste instantie mits u uw beroepsgeheim zo min mogelijk schendt.

Universiteit Leiden, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, departement Publiekrecht, Leiden.

Prof.mr.dr. A.C. Hendriks, jurist.

VUmc, afd. Neurologie, Amsterdam.

Em.prof.dr. J.J. Heimans, neuroloog.

LUMC, afd. Psychiatrie, Leiden en CAPRI, Universiteit Antwerpen, België.

Prof.dr. R.C. van der Mast, psychiater.

Contactpersoon: prof.mr.dr. A.C. Hendriks

(a.c.hendriks@law.leidenuniv.nl).

VALKUILEN

Met dit alles is niet gezegd dat artsen patiënten uit eigen beweging geen rijgeschiktheidsadviezen mogen geven of dat zij hiermee moeten wachten totdat het stadium van waarschuwen is aangebroken. Sterker, rijgeschiktheidsadviezen getuigen van service.

Sommige instellingen en wetenschappelijke verenigingen, zoals de Nederlandse Vereniging voor Neurologie, vinden het geven van een dergelijk advies aan patiënten met een bepaalde aandoening of die bepaalde medicatie gebruiken zelfs dusdanig belangrijk dat zij het geven van advies als verplichting hebben opgenomen in hun behandelprotocollen en richtlijnen. Ook rekenen enkele instellingen en beroepsgroepen het adviseren van patiënten over rijgeschiktheid tot de CanMEDS-competentie 'maatschappelijk handelen'. Het geven van een rijgeschiktheidsadvies is dan een professionele plicht en die plicht weegt juridisch zwaar. Artsen mogen volgens de rechter slechts gemotiveerd afwijken van dergelijke professionele verplichtingen. Het zonder goede motivatie afwijken kan juridische aansprakelijkheid met zich brengen.

Wanneer u, gevraagd of ongevraagd, een rijgeschiktheidsadvies geeft, moet u er echt van overtuigd zijn dat dit advies juist is. Hoewel de kans klein is, kan een onjuist rijgeschiktheidsadvies leiden tot aansprakelijkstelling, bijvoorbeeld wegens gederfde inkomsten. Als uw advies betrekking heeft op medicatiegebruik, realiseert u zich dan dat de apotheker hierover ook een advies geeft. Het is onwenselijk en voor de patiënt verwarrend als die adviezen verschillen.

Weet u het niet zeker, dan kunt u collegiaal overleggen met een medisch adviseur van het CBR (tel.: 088-227 63 00) of de patiënt wijzen op de mogelijkheid

een 'Eigen verklaring' in te dienen,³ waaraan voor de patiënt overigens kosten zijn verbonden.

ANTWOORD

Op artsen rust in algemene zin geen juridische plicht om patiënten te wijzen op de eventuele rijgeschiktheidsrisico's van een aandoening of een behandeling. Maar het, gevraagd of ongevraagd, geven van dergelijke adviezen is evenmin verboden, getuigt van service en wordt door sommige instellingen en beroepsgroepen zelfs gezien als professionele plicht. Dit verklaart ook waarom vanuit verschillende specialismen anders wordt aangekeken tegen het adviseren over rijgeschiktheid. Bij dreigende risico's voor de verkeersveiligheid mag u als arts, net als ieder ander, de patiënt waarschuwen en zelfs indringend toespreken. Uw beroepsgeheim betekent dat u slechts in het uiterste geval de politie of andere officiële instanties mag waarschuwen. Let er wel altijd op dat uw advies correct is, in de zin van juist volgens de 'Regeling eisen geschiktheid' en de wet.

Meer informatie is te vinden op de website van het CBR (www.cbr.nl) en in een eerdere publicatie in het *NTvG*.⁴

In de serie 'Juridische vraag' geeft een jurist antwoord op een vraag waarvoor artsen in de praktijk vaak worden gesteld.

Belangenconflict en financiële ondersteuning: A.C. Henriks is lid, J.J. Heimans is voormalig voorzitter en R.C. van der Mast is de huidige voorzitter van de Commissie Rijgeschiktheid van de Gezondheidsraad.

Citeer als: Ned Tijdschr Geneeskd. 2017;161:D1568

 KIJK OOK OP WWW.NTVG.NL/D1568

LITERATUUR

- 1 Regeling eisen geschiktheid 2000, geldend van 12-05-2017 t/m heden.
- 2 Eisen rijgeschiktheid en medische keuring rijbewijs. Rijksoverheid. www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rijbewijs/medische-keuring-rijbewijs, geraadpleegd op 12 juli 2017.
- 3 Eigen verklaring kopen. Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen. www.cbr.nl/medisch.pp, geraadpleegd op 12 juli 2017.
- 4 Hendriks A. Moet een arts het CBR inschakelen als een patiënt niet rijgeschikt is? Ned Tijdschr Geneeskd. 2015;159:B1128.